

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Олег КИРИЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	(назва навчальної дисципліни)
Освітній ступінь	бакалавр
	(назва ступеня вищої освіти – бакалавр або магістр)
Спеціальність	242 Туризм і рекреація
	(шифр і назва)
Освітня програма	Туризм
	(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)
	наказ №51-02 від 10.06.2021
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
	(обов'язкова або вибіркова)
Мова навчання:	українська

Назва навчальної дисципліни // Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка туристичного підприємства». Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024 52 с.

РОЗРОБНИК(-И):

Ходак О. В., старший викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
Яковлева-Мельник Н.Г., старший викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,

Розглянуто на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу 22.07.2024 р., протокол №12

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом 5 років. 22.08. 2024 р., протокол №12.

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є формування у студентів теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дають їм змогу самостійно організувати й планувати екскурсійну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ЗК04. Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК09. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК18. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК19. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК20. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

СК22. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати ,розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПРН 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН 3. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПРН 6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПРН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПРН 8. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.

ПРН 9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і

сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН 10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН 22. Професійно виконувати завдання в невизначених і екстремальних ситуаціях.

ПРН 23. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН24. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН25. Знати та використовувати у професійній діяльності тенденції розвитку курортної справи.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки): Вивчення навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» здійснюється після засвоєння здобувачами знань з навчальних дисциплін «Основи наукових досліджень», «Основи туризмознавства», «Туристичні ресурси».

Результати вивчення навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» відповідно до вимог освітньо-професійної програми, здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

1) *на понятійному рівні:* в межах достатніх для фахового спілкування історичні аспекти становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні, сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки, ;

2) *на фундаментальному рівні:* зміст предмету та об'єкту вивчення курсу, її теоретико-методологічну базу дослідження, яка розкриває сутність, основні ознаки, функції екскурсій, класифікації екскурсій за метою, завданням та формою проведення, формування екскурсійної тематики з урахуваннями найбільш повного задоволення попиту споживачів на екскурсійні послуги, основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії з урахуванням міждержавного стандарту ДЕСТ 28681.1-95 Туристично-екскурсійного обслуговування. Туристичні послуги; - загальні вимоги, методичні прийоми показу, розповіді та техніки проведення екскурсій;

3) *на практично-творчому рівні:* **особливості проведення екскурсій**

для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів тощо;

вміти:

1) *на репродуктивному рівні*: аналізувати основні етапи становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні; використовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній практиці для підвищення рівня та ефективності сприйняття та засвоєння екскурсійного матеріалу;

2) *на алгоритмічному рівні*: формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів; - користуватися екскурсійною методикою, яка включає застосування науково-обґрунтованих прийомів і способів підготовки та проведення екскурсій для ефективного засвоєння екскурсійної тематики;

3) *на евристичному рівні*: формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів; користуватися екскурсійною методикою, яка включає застосування науково-обґрунтованих прийомів і способів підготовки та проведення екскурсій для ефективного засвоєння екскурсійної тематики;

4) *на творчому рівні*: розробляти та проводити різні види екскурсій; проводити країнознавчі та краєзнавчі дослідження щодо умов розвитку туризму на визначеній території; розроблювати та проводити ефективну продуктову, цінову, збутову політику туристичних підприємств; надавати вичерпну інформацію існуючим і потенційним туристам.

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1, 1.2.

Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні аспекти екскурсознавства

Тема 1. Основи екскурсознавства та організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах

Поняття екскурсознавства, екскурсійної теорії та екскурсійної методики.

Дослідження ринку екскурсійних послуг (екскурсійний маркетинг). Використання маркетингових механізмів. Особливості екскурсійного маркетингу.

Менеджмент екскурсійної діяльності. Планування та контроль екскурсійної діяльності.

Види туристсько-екскурсійних організацій. Організована екскурсійною діяльністю.

Тема 2. Екскурсія та її сутність

Основні визначення екскурсії: відповідно до Ліцензійних умов, Закону «Про туризм». Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.

Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу. Вимоги до екскурсії. Мета, завдання та форми проведення екскурсії.

Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги.

Показ, розповідь, рух — основні елементи екскурсії. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії. Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.

Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу. Екскурсійний аналіз. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.

Тема 3. Класифікація екскурсій

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій. Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.

Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників для: дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсій. За місцем проведення: міські, заміські, музейні. За способом пересування: пішохідні та з використанням різних видів транспорту.

Класифікація екскурсій за формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Тема 4. Методика підготовки екскурсії

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії.

Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, підбір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з експозиціями і фондами музеїв; підбір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів; підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновок методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження екскурсії.

Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.

Текст екскурсії: контрольний та індивідуальний. Документація екскурсії.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Основи професійної діяльності екскурсовода

Тема 5. Техніка проведення екскурсії

Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація в натурі та в зображенні, спостереження тощо.

Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода. Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів. Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою.

Особливі методичні прийоми. Прийоми демонстрації наочних матеріалів.

Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.

Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода

Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода». Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода. Права та обов'язки, навички та уміння екскурсовода, їх формування.

Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода. Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення.

Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.

Тема 7. Особливості проведення різних видів екскурсій

Суть, основа та принципи проведення таких видів екскурсій як міська оглядова екскурсія, історична екскурсія, військово-історична екскурсія, архітектурно-містобудівна екскурсія, літературна екскурсія, мистецтвознавча екскурсія, природознавча екскурсія, виробнича екскурсія, музейна екскурсія, краєзнавча екскурсія, заміська екскурсія, релігійна екскурсія.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» передбачено:

- для денної форми навчання – 1 семестр – екзамен;
- для заочної форми навчання – 1 семестр – екзамен.

Політика курсу, критерії та засоби оцінювання успішності навчання

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» застосовуються такі основні види контролю знань:

- поточний контроль – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:
- усне опитування;
- тестовий контроль;
- підсумковий контроль – у вивчення навчальної дисципліни у формі екзамена.

За рішенням викладача або кафедри *нараховуються заохочувальні бали* за наступні види робіт:

- за систематичну продуктивну активність під час проведення аудиторних занять;
- за виконання творчих завдань підвищеної складності (конкретне значення визначає викладач);
- за участь у конференціях, олімпіадах, іншій науковій, методичній роботі тощо.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: здобувачі, які пропустили семінарські заняття або лекції, мають можливість відпрацювати заборгованості під час консультацій, що проводяться викладачем, відповідно до графіку консультацій. Для отримання певної кількості балів здобувач має можливість усно відповісти на питання теми, за якою він має заборгованість або виконати індивідуальну роботу, що складається з завдань, визначених викладачем в кожному окремому випадку (в залежності від обсягу заборгованості).

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання *академічної доброчесності* передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку встановлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Поточна атестація зі змістового модулю 1 проводиться після вивчення теми № 4 у вигляді контрольної роботи (теми 1-4).

Підсумковий контроль по змістовому модулю 2 проводиться після вивчення теми № 7 у вигляді презентації власної розробки екскурсії (теми 5-7).

Критерії переведення оцінок за 100-бальною шкалою у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою (екзамен /залік)	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	А	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83–89	Добре	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної .
75–82		С	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком ; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками .

68–74	Задовільно	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки .
60–67		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково ; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35–59	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково ; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1–34		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний ; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі ; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль I семестр - ЗАЛІК (З) II семестр - ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота	
≤ 40	≤ 20	
≤ 60		
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100		
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль I семестр - ЗАЛІК (З) II семестр - ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота	
≤ 20	≤ 40	
≤ 60		
Підсумкова оцінка у випадку екзамена (П) = ПК+ З ≤ 100		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
різноманітних видів навчальної роботи
(поточний контроль; письмові роботи; тестування; практичні завдання;
самостійні завдання; практичні завдання)

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
1. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №1 на тему «Основи екскурсознавства на туристсько-екскурсійних підприємствах»	1...2
2. Практичне заняття №1. Технологія підготовки нової екскурсії: технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії. Аналіз ринку екскурсійних послуг в регіоні.	1...3
3. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №2 на тему «Екскурсія та її сутність»	1...2
4. Практичне заняття №2. Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії	1...3
5. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №3 на тему «Класифікація екскурсій»	2...5
6. Практичне заняття №3. Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії	2...5
7. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №4 на тему «Технологія підготовки нової екскурсії»	2...5
8. Практичне заняття №4. Технологія підготовки нової екскурсії: Оформлення методичної розробки екскурсії	2...5
9. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №5 на тему «Методичні прийоми ведення екскурсій».	2...5
10. Практичне заняття №5. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів показу	2...5
11. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №6 на тему «Екскурсійна техніка».	2...5
12. Практичне заняття №6. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів розповіді.	2...5
13. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №7 на тему «Вимоги до професійної майстерності екскурсовода».	2...5
14. Практичне заняття №7. Удосконалення професійної майстерності екскурсовода.	2...5

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
15. Усне опитування у формі відповідей на запитання за планом семінарського заняття №8 на тему «Особливості проведення екскурсій різних видів».	2...5
16. Практичне заняття №8. Презентація пробної екскурсії.	5...10
Разом	35...75

«Критерії оцінювання аудиторної роботи у вигляді усної відповіді здобувачів»

ПОЯСНЕННЯ	
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні предметної області навчальної дисципліни
2	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані , деякі види завдань виконані з помилками .
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають:

- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком або мають академічні заборгованості за іншими (підтвердженими документально) обставинами передбачено окремий вид роботи.

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни (рекомендовані джерела інформації)

Додаток 2 (оновлюється в разі
необхідності) до Робочої програми з
навчальної дисципліни

Додаток 1.1.

Проректор з навчальної та
наукової роботи
Дніпровського
гуманітарного університету
Тетяна АЛФЬОРОВА
_____ **2024**

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр Спеціальність 242 ТУРИЗМ
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2024/2025 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА Обсяг 4 кредит ЄКТС 120 годин
(назва факультету (-ів))

Курс 3 Групи _____

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практик	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Тема 1. Історія екскурсійної справи в Україні	16	6	2	2	2	10
2	Тема 2. Екскурсія та її сутність	16	6	2	2	2	10
3	Тема 3. Класифікація екскурсій	16	6	2	2	2	10
4	Тема 4. Методика підготовки екскурсій	24	12	4	4	4	12
5	Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсій	16	6	2	2	2	10
6	Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода	16	6	2	2	2	10
7	Тема 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	16	6	2	2	2	10
	Разом за I семестр	120	48	16	16	16	72
	Форма підсумкового контролю	екзамен					

Розглянуто на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу 22.07.2024 р., протокол №12

Завідувач кафедри

Тетяна ТЕСЛЕНКО

Додаток 1.2.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

Проректор з навчальної та
наукової роботи
Дніпровського
гуманітарного університету
Тетяна АЛФЬОРОВА
_____ **2024**

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Освітній ступінь	<u>бакалавр</u>	Спеціальність
	(назва ступеня вищої освіти)	

Форма навчання	<u>ЗАОЧНА</u>	Обсяг	<u>4</u>
			(назва факультету (-ів))

№ т е м и з г і д н о з Р П Н Д	Курс 4	Групи	За га ль ни й об ся г го ди н	Аудиторна робота				Сам ості йна та інди віду альн а роб ота
				В сь ог о	Л е к ц і ї	С е м і н а р и	П р а к т . з а н я т я	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Тема 1. Класифікація екскурсій	30	3,5	2	1	0,5	26,5	
2	Тема 2. Методика підготовки екскурсій	30	3,5	2	1	0,5	26,5	
3	Тема 3. Методика та техніка проведення екскурсій Професійна майстерність екскурсовода	30	3,5	2	1	0,5	26,5	
4	Тема 4. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	30	3,5	2	1	0,5	26,5	
	Разом за I семестр	120		8	4	2	106	

Розглянуто на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу 22.07.2024 р., протокол №12

Завідувач кафедри

Тетяна ТЕСЛЕНКО

Додаток 2
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь Бакалавр Спеціальність 242 Туризм
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2024/2025 навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 № 2778-VI. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
7. Закони України «Про Український культурний фонд» від 23.03.2017 № 1976-VIII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19>
8. Закони України «Про охорону культурної спадщини» від 19.06.2018 № 2457-VIII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
9. Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
10. Закони України «Про підприємництво» від 07.02.1991 № 698-XII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
11. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 № 3857-XII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>

12. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
13. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
14. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 № 1777-XII. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
15. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773-VI. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
16. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про утворення Ради туристичних міст і регіонів» від 09.02.2016 № 204. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0204731-16>
17. Проект Закону України «Про сільський зелений туризм» № 4299 від 23.10.2003. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4299&skl=5
18. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16.03.2017 № 168-р. Відомості Верховної Ради України. [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>

Підручники:

1. Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. Організація екскурсійних послуг: підручник. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2018. 518 с
2. Поколюдна М.М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків: ХНУМГім. О.М. Бекетова, 2017. 180 с.

Монографії:

1. Ефективне управління розвитком індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі : колект. монограф. ; за заг. ред. В. В. Джинджояна. Дніпро : Дніпров. гум. ун-т, 2022. 245 с.
2. Сазонець І.Л., Вівсяник О.М. Принципи державного управління курортною справою та етика лікування на курортах. *Державне управління в галузі туризму та гостинності в Україні : кол. монограф.* / за заг. ред. В.М. Торяника. Дніпро, 2024. С. 32 – 42.
3. Державне управління в галузі туризму та гостинності в Україні: кол. монограф. за заг. ред. доктора політичних наук, професора В.М. Торяника. Дніпро : ВНПЗ ДГУ, 2024. 163 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Організація екскурсійної діяльності : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Л. А. Слатвінська. Умань : Візаві, 2022. 205 с.

2. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 248с.
3. Торяник В.М., Хрідочкін А.В., Джинджоян В.В. Основи музеєзнавства: навч. посіб. Київ: Видавництво «Каравела», 2024. 296 с.
4. Джинджоян В.В. Основи туризмознавства: навч. посіб. / В.В. Джинджоян, Н.А. Горожанкіна, З.В. Бойко. -К.: Видавець ФО-П Піча Ю.В., 2022. 246 с.
5. Поколодна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М.М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
6. Бакало В. Організація екскурсійної діяльності та музеєзнавства: навчальний посібник для студентів спеціальності 242 «Туризм», першого рівня вищої освіти всіх форм навчання. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 227 с.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНАУ, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України.
2. Електронні інформаційні ресурси мережі інтернет:
  1. Офіційний сайт Президента України. [online] Доступно: <http://www.president.gov.ua/>
  2. Офіційний сайт Верховної Ради України. [online] Доступно: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
  3. Офіційний сайт Урядового порталу. [online] Доступно: <http://www.kmu.gov.ua/>
  4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [online] Доступно: <http://www.me.gov.ua/>
  5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [online] Доступно: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
  6. Офіційний сайт Журналу «Урядовий кур'єр». [online] Доступно: <http://www.ukurier.gov.ua/>
  7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [online] Доступно: <http://www.nbu.gov.ua/>
  8. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. [online] Доступно: <http://www.lsl.lviv.ua/>
  9. Міжнародний центр перспективних досліджень. [online] Доступно: <http://icps.com.ua/>
  10. Всесвітній економічний форум. [online] Доступно: <https://www.weforum.org/>
  11. ЮНЕСКО (UNESCO) – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). [online] Доступно: <https://ru.unesco.org/>
  12. Всесвітня рада з туризму та подорожей. [online] Доступно: <https://www.wttc.org/>
  13. Всесвітня туристична організація. [online] Доступно: <http://www2.unwto.org/>
  14. Європейська туристична комісія. [online] Доступно: <https://etc-corporate.org/>
  15. Недержавна туристична організація у Великій Британії (ABTA – The Travel Association). [online] Доступно: <https://www.abta.com/>
  16. Американське товариство туристичних агентств (American Society of Travel Agents, ASTA). [online] Доступно: <https://www.asta.org/>

17. Німецька асоціація туризму (DTV-Deutsche Tourismusverband). [online] Доступно: <https://www.deutschertourismusverband.de/>
18. Японська асоціація туристичних агентств (JTA). [online] Доступно: <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/about/index.html>
19. Асоціація турецьких туристичних агентств «TÜRSAB». [online] Доступно: <https://www.tursab.org.tr/>
20. Туристична асоціація України. [online] Доступно: <http://www.tau.org.ua/>
21. Українська Асоціація туристичних агенцій. [online] Доступно: <https://uata.com.ua/>
22. Асоціація лідерів турбізнесу України (АЛТУ). [online] Доступно: <http://altu.com.ua/Altu/About/>
23. Асоціація ділового туризму України. [online] Доступно: <http://btaukraine.com>
24. Асоціація індустрії гостинності України. [online] Доступно: <http://aigu.org.ua/>
25. Всеукраїнська професійна спілка працівників туристичної галузі, санаторнокурортної сфери та готельного господарства. [online] Доступно: <http://uttu.org.ua/>
26. Громадська організація «Українська асоціація активного та екологічного туризму». [online] Доступно: <https://uaeta.org/>
27. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». [online] Доступно: <https://uaguides.com/>
28. Громадська спілка «Асоціація сприяння розвитку гастрономічного та винного туризму в Україні». [online] Доступно: <http://agvt.nuft.edu.ua/pro-nas/zagalna-informatsiya/>
29. Київська туристична асоціація. [online] Доступно: <http://kta.kyiv.ua/#firstSection>
30. Спілка сільського зеленого туризму України. [online] Доступно: <https://www.greentour.com.ua/history>
31. Українська асоціація медичного туризму. [online] Доступно: <https://uamt.com.ua/UA/>
32. Львівська асоціація розвитку туризму. [online] Доступно: <http://lart.lviv.ua/>
33. Туристична асоціація Івано-Франківщини. [online] Доступно: <https://taif.org.ua/>
34. Громадська організація «Туристична асоціація Тернопілля». [online] Доступно: <https://www.facebook.com/tatterno/>
35. Всеукраїнська федерація роботодавців у сфері туризму України. [online] Доступно: <http://www.frtu.org.ua/>

Розглянуто на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу 22.07.2024 р., протокол №12

Завідувач кафедри

Тетяна ТЕСЛЕНКО

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Освітній ступінь	бакалавр (назва ступеня вищої освіти)	Спеціальність	242 ТУРИЗМ (шифр і назва)
Освітня програма	ТУРИЗМ наказ №51-02 від 10.06.2021 (назва, дата і № наказу про затвердження ОП)		
Форма навчання	Денна (денна/заочна) у 2024/2025 навчальному році		

Плани семінарських (практичних)
занять обговорені та схвалені
на засіданні кафедри
22.07.2024 р., протокол №12
Завідувач кафедри

(підпис) **Тетяна Тесленко**

Дніпро – 2024

Тема 1. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Семінарське заняття № 1 (2 год)

ТЕМА 1. Основи екскурсознавства на туристсько-екскурсійних підприємствах

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: екскурсознавство, екскурсійна теорія, екскурсійна методика, екскурсійна практика, екскурсійний маркетинг, менеджмент екскурсійної діяльності, екскурсійні організації, посередницькі організації, постачальники туристичних послуг, торговельні туристичні організації, види робіт екскурсійних підприємств.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: розуміння теорії екскурсійної справи, методики екскурсійної діяльності та узагальнюючу практику туристсько-екскурсійних підприємств, а також історію екскурсійної справи, комплекс поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсійної справи в країні, методичні прийоми підготовки й проведення екскурсії, маркетингових механізмів в екскурсійній діяльності, визначення основних функцій менеджменту туристичних організацій, специфіку роботи та видів робіт туристичних організацій.

План заняття:

1. Поняття екскурсознавства.
2. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.
3. Види туристсько-екскурсійних організацій

Практичне заняття № 1 (2 год)

ТЕМА 1. Технологія підготовки нової екскурсії: технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії. Аналіз ринку екскурсійних послуг в регіоні.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

Етап 1. Вибір теми. Після оприлюднення доповідей студентів по огляду існуючої екскурсійної тематики на місцевих туристичних підприємствах та екскурсійних ресурсах регіону студенти повинні обрати загальну для всієї групи тему майбутньої екскурсії та сформулювати її назву.

Етап 2. Визначення мети і завдань екскурсії. Студенти повинні сформулювати мету майбутньої екскурсії..

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Поясніть схему екскурсійного процесу.
2. Назвіть та охарактеризуйте завдання, які вирішуються під час екскурсійного процесу.
3. Якими принципами повинен керуватися екскурсовод усвоїй роботі?

4. Дайте визначення поняттю «екскурсійний метод».
5. Назвіть характеристики екскурсійного метода, які вирізняють його від інших методів пізнання.
6. Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.
7. Функціональні напрямки роботи з організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.
8. Схема основних функціональних напрямів роботи туристсько-екскурсійного підприємства.
9. Основні види туристсько-екскурсійних організацій

Рекомендована література до Теми 1:

Основні нормативні акти: 1-18.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1-6.

Інтернет ресурси: 1-35.

Тема 2. Екскурсія та її сутність.

Семінарське заняття № 2 (2 год.).

ТЕМА 2. Екскурсія та її сутність

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

екскурсія, екскурсовод, екскурсанти, функція наукової пропаганди, інформаційна функція, функція організації дозвілля, функція формування інтересів, функція розширення кругозору, загані та специфічні ознаки екскурсії, принципи екскурсії, екскурсійний метод, екскурсійний процес.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: визначати основні аспекти екскурсій у практичній діяльності, використовувати на практиці основні принципи та застосовувати ознаки екскурсії.

План.

1. Визначення та аспекти екскурсії.
2. Функції і ознаки екскурсії.

Практичне заняття № 2 (2 год)

ТЕМА 2. Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

Етап 3. Студентами складається список книг, брошур, статей, опублікованих у газетах і журналах, що розкривають тему, задля викладення фактичного й теоретичного матеріалу при підготовці тексту екскурсії. При великій кількості літературних джерел список може бути розділений на дві частини: «Основна література» і «Додаткова література».

Етап 4. Крім публікацій у пресі можуть бути використані інші джерела. Студенти складають їхній перелік, в який входять державні архіви, музеї, хронікально-документальні й науково-популярні кінофільми, відео матеріали, перелік електронних і інтерактивних інформаційних ресурсів, де містяться матеріали за темою екскурсії. Як джерело також можуть бути використані спогади учасників і очевидців історичних подій.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Дайте визначення екскурсії в загальному розумінні.
2. Дайте визначення екскурсії як виду туристської послуги.
3. В яких ще аспектах можливо розглядати екскурсію?
4. Чому доцільно екскурсію розглядати як комплексний екскурсійний продукт?
5. Назвіть особливості екскурсійного продукту.
6. Чим вирізняються основній додаткові послуги на екскурсії?
7. Що таке програма екскурсійного обслуговування?
8. Назвіть головніспоживчі властивості екскурсійного продукту.
9. Охарактеризуйте загальні вимоги до екскурсійних послуг.
10. Назвіть сім загальних ознак екскурсії.
11. Згадайте специфічні ознаки для автобусних, музейних та виробничих екскурсій.
12. Перелічітьсоціально-культурні функції екскурсії.
13. Вкажіть головні принципи екскурсії.

Рекомендована література до Теми 2:

Основні нормативні акти: 1-18.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1-6.

Інтернет ресурси: 1-35.

ТЕМА 3. Класифікація екскурсій

Семінарське заняття №3 (2 год.)

ТЕМА 3. Класифікація екскурсій

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
класифікація екскурсій за наступними ознаками: змістом; складом й кількістю

учасників; місцем проведення; способом пересування; тривалістю; формою проведення; оглядові й тематичні екскурсії, специфіка проведення екскурсій для дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії; міські, замські, музейні екскурсії, пішохідні екскурсії та з використанням різних видів транспорту.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: розрізняти основні ознаки класифікації екскурсій та конкретизувати їх; розрізняти специфічні особливості проведення екскурсій у відповідності до різних вікових груп, груп за інтересами та способами пересування.

План.

1. Класифікація екскурсій за основними ознаками.
2. Класифікація екскурсій за тематикою.

Практичне заняття №3 (2 год.)

ТЕМА 3. Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

Етап 5: Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Правильний відбір об'єктів, їх кількість, послідовність показу впливають на якість екскурсії. В якості об'єктів студентами можуть бути використані пам'ятні місця, будівлі та споруди, природні об'єкти, пам'ятки археологій, мистецтва, тощо.

Перед студентами при створенні екскурсії стоїть завдання - відібрати з безлічі об'єктів найцікавіші і за зовнішнім виглядом, і за тією інформацією, яку вони з собою несуть. Правильний відбір об'єктів забезпечить зорову основу сприйняття екскурсійного матеріалу і глибоке розкриття теми. Оптимальна тривалість міської екскурсії становить 2 -4 академічних години, при цьому екскурсанти з цікавістю сприймають не більше 15-20 екскурсійних об'єктів.

Етап 6: Складання маршруту екскурсії. Одне із завдань студентів при розробці маршруту - сприяти найбільш повному розкриттю теми. Основні вимоги, які повинні бути враховані студентами - організація показу об'єктів у логічній послідовності та забезпечення зорової основи для розкриття теми. На практиці студенти обирають один з трьох варіантів побудови маршрутів. Рекомендується до моменту проведення екскурсії мати кілька варіантів руху групи.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Класифікаційні ознаки екскурсій, їх розгорнута характеристика.
2. Особливості проведення тематичних екскурсій.
3. Особливості проведення оглядових екскурсій.
4. Різниця між темою і назвою екскурсії.
5. Яке значення має класифікація екскурсій?
6. Назвіть основні класифікаційні ознаки екскурсій.
7. Які відмінності між оглядовими й тематичними екскурсіями?

8. На які групи розподіляються тематичні екскурсії?

Рекомендована література до Теми 3:

Основні нормативні акти: 8, 9, 11.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1-6.

Інтернет ресурси: 12-16.

ТЕМА 4. Технологія підготовки нової екскурсії

Семінарське заняття №4 (2 год)

ТЕМА 4. Технологія підготовки нової екскурсії

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: мета екскурсій, завдання екскурсії, тема екскурсії, підтема екскурсії, паузи екскурсії, композиція екскурсії, технологічний процес підготовки нової екскурсії, етапи розробки нової екскурсії, висновки екскурсії.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: вміння працювати в творчій групі, де кожний з учасників групи підготовляє власний матеріал однієї з підтем екскурсії або одного чи декількох питань підтеми; знати, розуміти і вміти використовувати на практиці етапи підготовки та проведення нової екскурсії з використанням екскурсійної методики.

План.

1. Визначення мети і завдань екскурсії.
2. Вибір теми.
3. Відбір літератури і складання бібліографії.
4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу.
5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта.
6. Упорядкування маршруту екскурсії.
7. Об'їзд або обхід маршруту.
8. Підготовка контрольного тексту екскурсії.
9. Комплектування "Портфеля екскурсовода".
10. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії.
11. Визначення техніки ведення екскурсії.
12. Складання методичної розробки екскурсії.
13. Складання індивідуального тексту.
14. Прийом (здача) екскурсії
15. Затвердження екскурсії.

Рекомендована література до Теми 3:

Основні нормативні акти: 8, 9.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1-6.
Інтернет ресурси: 20-35.

Практичне заняття №4 (2 год)

ТЕМА 4. Технологія підготовки нової екскурсії: Оформлення методичної розробки екскурсії

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

Етап 7: Визначення маршруту. Визначення маршруту одним з важливих етапів розробки нової екскурсійної теми. Коли об'їзд маршруту є неможливим, слід скористатись доступною інформацією у мережі Інтернет. При організації маршруту перед студентами ставляться наступні завдання:

- ознайомитися з плануванням траси, вулицями, площами, за якими прокладений маршрут, місце передбачуваної зупинки екскурсійного автобуса або пішохідної групи, провести хронометраж часу, необхідного для показу об'єктів, їх словесної характеристики і пересування автобуса, а також уточнити тривалість екскурсії в цілому, доцільність використання намічених об'єктів показу, вибрати кращі точки для показу об'єктів і варіанти розташування екскурсійної групи та методикку ознайомлення з об'єктом.

Етап 8: Підготовка контрольного тексту екскурсії. Текст являє собою матеріал, необхідний для повного розкриття всіх підтем, що входять в екскурсію. Вимоги до тексту: стислість, чіткість формулювань, необхідну кількість фактичного матеріалу, наявність інформації з теми, повне розкриття теми, літературну мову.

Контрольний текст в більшості випадків містить хронологічний виклад матеріалу. З метою полегшення роботи студентів зі створення різних варіантів у контрольний текст можуть бути включені матеріали, пов'язані з об'єктами, підтемами та основними питаннями, що не ввійшли в маршрут цієї екскурсії.

Розробка маршруту закінчується складанням схеми маршруту екскурсії з назвами усіх вулиць і площ, за яким повинна слідувати група, з нанесеними на неї об'єктами показу і місцями виходу екскурсантів з автобуса, з вказівками, на яких ділянках розглядається та чи інша підтема екскурсії. Після цього вона викреслюється на аркуші формату А4.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Назвіть три основні етапи в підготовці екскурсії.
2. Охарактеризуйте схему екскурсії.
3. Які частини містить вступ екскурсії?
4. З яких складових складаються висновки до екскурсії?
5. Що таке підтема в екскурсії ?
6. Чим відрізняється назва екскурсії від теми екскурсії?
7. Назвіть види екскурсійних об'єктів.
8. За якими ознаками класифікуються екскурсійні об'єкти?

9. Яку методику використовують для оцінки екскурсійних об'єктів?
10. Назвіть призначення та структуру картки об'єкта.
11. Дайте визначення поняттю «маршрут екскурсії», назвіть вимоги до нього.
12. Назвіть задачі сьомого етапу створення екскурсії -«Об'їзд (обхід) маршруту».
13. Охарактеризуйте різницю між контрольним й індивідуальним текстом.
14. Що таке «портфель екскурсовода»? Які завдання він виконує?
15. Що таке «логічні переходи в екскурсії»? Які їхні різновиди та призначення.
16. Які є групи методичних прийомів, що використовуються на екскурсіях?
17. Що таке методична розробка екскурсії? Яке її призначення та порядок складання?

Рекомендована література до Теми 4:

Основні нормативні акти: 1-5.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1, 2.

Інтернет ресурси: 1-35.

ТЕМА 5. Методичні прийоми ведення екскурсій

Семінарське заняття №5 (2 год)

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

методичний прийом, екскурсійний показ, екскурсійна розповідь, особливі методичні прийоми.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: вміти використовувати на практиці та у розробці нової екскурсії наступні методичні прийоми:

- прийоми показу: сюжетність, парадоксальність, активність, логічна послідовність, первісне значення, визначальна роль; методичні прийоми показу: прийом демонстрації об'єкта, прийом екскурсійного аналізу, прийом попереднього огляду, прийом панорамного показу, прийом зорової реконструкції (відтворення), прийом зорового монтажу, прийом локалізації, прийом абстрагування, прийом зорового порівняння, прийом зорової аналогії або асоціації, прийом інтеграції, прийом перемикування уваги, методичний прийом руху, показ меморіальної дошки, показ під час автобусної екскурсії;

- методичні прийоми розповіді: прийом екскурсійної довідки, прийом опису, прийом характеристики, прийом пояснення, прийом коментування, прийом цитування, прийом літературного монтажу, прийом питань-відповідей, прийом посилення на очевидців, прийом завдань, прийом

новизни матеріалу, прийом співучасті, прийом дискусійної ситуації, прийом персоніфікації, прийом проблемної ситуації, прийом відступу, прийом індукції, прийом дедукції, клімактеричний прийом, антиклімактеричний прийом.

План

1. Методичні прийоми показу в екскурсії.
2. Методичні прийоми розповіді в екскурсії.
3. Особливі методичні прийоми в екскурсії.

Практичне заняття №5 (2 год.)

ТЕМА 5. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів показу

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

Студенти повинні представити індивідуальні розробки екскурсій з використанням наступних прийомів показу: сюжетність, парадоксальність, активність, логічна послідовність, первісне значення, визначальна роль; методичні прийоми показу: прийом демонстрації об'єкта, екскурсійного аналізу, попереднього огляду, панорамного показу, зорової реконструкції (відтворення), зорового монтажу, локалізації, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії або асоціації, інтеграції, перемикання уваги, методичний руху, показ меморіальної дошки, показ під час автобусної екскурсії.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Як класифікуються екскурсійні методичні прийоми?
2. У чому полягає сутність та парадоксальність екскурсійного показу?
3. Назвіть умови для показу.
4. Перелічіть завдання показу.
5. Яке значення мають жести під час показу?
6. Які вказівки використовує екскурсовод під час показу?
7. Назвіть прийоми показу
8. Які види показу використовуються в автобусних екскурсіях?

Рекомендована література до Теми 5:

Основні нормативні акти: 1-18.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 3,5.

Інтернет ресурси: 12-14.

ТЕМА 6. Техніка ведення екскурсії

Семінарське заняття №6 (2 год.)

ТЕМА 6. Екскурсійна техніка

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
техніка ведення екскурсії.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: засвоїти техніку ведення екскурсії та використовувати її на практиці.

План.

1. Перевірка екскурсоводом необхідної документації
2. Знайомство з групою.
3. Розміщення групи біля об'єктів.
4. Вихід і повернення екскурсантів в автобус.
5. Пересування екскурсантів.
6. Місце екскурсовода.
7. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем.
8. Техніка проведення розповіді при русі автобуса.
9. Відповіді на питання екскурсантів.
10. Паузи в екскурсії.
11. Техніка використання «портфеля екскурсовода».
12. Дотримання елементів ритуалу

Практичне заняття №6 (2 год.)

ТЕМА 6. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів розповіді

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

Студенти повинні представити індивідуальні розробки екскурсій з використанням наступних прийомів розповіді: екскурсійної довідки, опису, характеристики, пояснення, коментування, цитування, літературного монтажу, питань-відповідей, посилання на очевидців, завдань, новизни матеріалу, співучасті, дискусійної ситуації, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції, клімактеричний, антиклімактеричний.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Розповідь на екскурсіях, її завдання та вимоги до неї.
2. Перелічіть особливості екскурсійної розповіді.
3. Назвіть методичні прийоми екскурсійної розповіді.
4. Перелічіть особливі екскурсійні методичні прийоми.
5. Поясніть поняття «техніка ведення екскурсій».
6. Перелічіть та охарактеризуйте елементи екскурсійної техніки.

Рекомендована література до Теми 6:

Основні нормативні акти: 1-5.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 4, 5.

Інтернет ресурси: 1-35.

ТЕМА 7. Професійна майстерність екскурсовода

Семінарське заняття №7 (2 год.)

Тема 7 Вимоги до професійної майстерності екскурсовода

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

професійна майстерність екскурсовода, туристичний гід, керівник туристської групи, туристський супроводжувач, Всеукраїнська Асоціація Гідів, Європейська Федерація Асоціацій туристичних гідів

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: оволодіння комплексом спеціалізованих вмінь і навичок в екскурсійній діяльності, а також набором професійних якостей особистості притаманних професії екскурсовод.

План.

1. Складові професійної майстерності екскурсовода.
2. Вимоги до екскурсовода.
3. Положенні про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу.
4. Всеукраїнська Асоціація Гідів (ВАГ).
5. Європейська Федерація Асоціацій туристичних гідів (FEG).
6. Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії.

Практичне заняття №7 (2 год.)

Тема 7. Удосконалення професійної майстерності екскурсовода

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

на базі набутих знань провести удосконалення організації методичної роботи, підготувати якісну методичну документацію, удосконалити методичні документи, деталізувати розробку технології методичних прийомів показу та розповіді зважаючи на особливості екскурсійних тем студентів. Відпрацювати техніку проведення екскурсії.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

1. Охарактеризуйте зміст підготовки фахівців відповідно до Стандарту EN 15565:2008 «Вимоги до забезпечення професійної підготовки гідів і кваліфікаційних програм».

2. Назвіть шляхи підвищення професійної майстерності.

3. Опишіть послідовність підготовки екскурсовода до нової екскурсії.

Рекомендована література до Теми 7:

Основні нормативні акти: 9-18.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1-6.

Інтернет ресурси: 1-35.

ТЕМА 8. Особливості проведення різних видів екскурсій

Семінарське заняття №8 (2 год.)

Тема 8 Особливості проведення екскурсій різних видів

міська оглядова екскурсія, історична екскурсія, військово-історична екскурсія, архітектурно-містобудівна екскурсія, літературна екскурсія, мистецтвознавча екскурсія, природознавча екскурсія, виробнича екскурсія, музейна екскурсія, краєзнавча екскурсія, заміська екскурсія, релігійна екскурсія.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття: оволодіння комплексом спеціалізованих вмінь і навичок проведення різноманітних видів екскурсій.

План.

1. Міська оглядова екскурсія.
2. Історична екскурсія.
3. Військово-історична екскурсія.
4. Архітектурно-містобудівна екскурсія.
5. Літературна екскурсія.
6. Мистецтвознавча екскурсія.
7. Природознавча екскурсія.
8. Виробнича екскурсія.
9. Музейна екскурсія.
10. Краєзнавча екскурсія.
11. Заміська екскурсія
12. Релігійна екскурсія

Практичне заняття №8 (2 год.)

Тема 8. Презентація пробної екскурсії

Завдання для самостійної роботи до Теми 8:

Студенти презентують розроблені групові екскурсії за обраною тематикою.

Індивідуальні завдання до Теми 8:

1. Порівняйте вимоги та особливості проведення міських та позаміських екскурсій.

2. Сформулюйте особливості проведення різних тематичних екскурсій.

3. У чому полягають відмінності музейної екскурсії від інших?

Рекомендована література до Теми 8:

Основні нормативні акти: 1-10, 15.

Підручники: 1-2.

Монографії: 1-3.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали: 1, 2, 4.

Інтернет ресурси: 1-35.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

1. Наведіть схему і завдання екскурсійного процесу.
2. Охарактеризуйте основні функції екскурсії.
3. Розкрийте еволюцію поняття «екскурсія».
4. Класифікація екскурсій та їх принципи.
5. Перелічіть характерні ознаки екскурсії.
6. Які риси дозволяють розглядати екскурсію як туристичну послугу?
7. В чому полягає сутність екскурсознавства як науки?
8. В чому полягає значення екскурсійної методики щодо надання послуг?
9. Розкрийте зміст поняття «екскурсійна методика».
10. Яку роль виконує екскурсійна практика в розвитку теорії екскурсознавства?
11. Визначте функціональні напрямки роботи з організації надання екскурсійних послуг в туристичних підприємствах.
12. В чому полягає сутність екскурсійного менеджменту?
13. Наведіть основні види туристичних та екскурсійних підприємств.
14. Розкрийте сутність екскурсійної діяльності.
15. Як екскурсійне обслуговування впливає на види та форми туризму?
16. Охарактеризуйте особливості проведення тематичних екскурсій.
17. Наведіть особливості проведення оглядових екскурсій.
18. У чому полягає різниця між темою і назвою екскурсії?
19. Охарактеризуйте основні етапи в підготовці екскурсії.
20. Які види екскурсійних об'єктів існують, яка їх класифікація?
21. У чому полягає проектування маршруту екскурсії та вимоги до нього?
22. Яка різниця між контрольним текстом і індивідуальним текстом, які основні вимоги до контрольного тексту екскурсії?
23. Які існують умови з організації експозиційно-виставкової діяльності в музеях?
24. У чому полягає сутність методичної розробки екскурсії, її призначення та порядок складання?
25. Охарактеризуйте перелік технологічних документів, які визначаються як результат проектування послуги «екскурсія».
26. Наведіть класифікацію екскурсійних методичних прийомів.
27. У чому полягає сутність та парадоксальність екскурсійного показу?
28. Які існують вимоги до умов для показу?
29. Яка існує послідовність показу?
30. Перерахуйте методичні вказівки щодо показу.
31. У чому полягає особливості автобусного показу під час екскурсії?
32. Які існують методичні прийоми показу?
33. Яку роль виконує розповідь на екскурсіях?
34. У чому полягає особливість розповіді на екскурсіях?

35. Наведіть методичні прийоми розповіді.
36. Охарактеризуйте особливі методичні прийоми та умов їх застосування.
37. За якими ознаками можна класифікувати організаційні вказівки щодо ведення екскурсії?
38. Які основні риси є властивими для техніки ведення екскурсії?
39. Які основні організаційні вказівки щодо проведення екскурсії?
40. Які види методів контролю залежно від характеру надання екскурсійних послуг ви знаєте?
41. Яким чином відбувається дотримання вимог безпеки туристів під час транспортних екскурсій на суднах, автобусах, поїздах?
42. Що вам відомо про організацію та використання вільного часу туристів на екскурсіях?
43. Які існують вимоги до екскурсовода?
44. Розкрийте та охарактеризуйте складові професійної майстерності екскурсовода.
45. Які елементи режисерських і акторських умінь застосовує екскурсовод?
46. У чому полягає методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії?
47. За якими ознаками потрібно класифікувати фахові вимоги до екскурсовода?
48. Які достоїнства має культура мовлення?
49. Перелічити основні види спілкування екскурсовода.
50. Які основні жести використовують екскурсоводи?
51. У чому полягає сутність музеєзнавства?
52. Які види музейних послуг Вам відомі?
53. За якими ознаками можна класифікувати музеї?
54. Які фахівці можуть займатися організацією екскурсій в музеях?
55. Як відбувається процес надання екскурсійних послуг в музейних установах?
56. Які існують умови з організації експозиційно-виставкової діяльності в музеях?
57. Які види музейних експозицій вам відомі?
58. Які фахівці займаються фондовою роботою в музеях?
59. Охарактеризуйте класифікацію музейних експонатів.
60. Який комплекс послуг надають екскурсантам виставки?